

**BUXORO JADIDCHILIK HARAKATI NAMOYANDALARINING
QARASHLARI ORQALI YOSHLARDA VATANPARVARLIK
KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH**

Raximov Azizbek Normurodovich

Buxoro pedagogika instituti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada XIX asr oxiri – XX asr boshlarida faoliyat yuritgan Buxoro jadidchilik harakati namoyandalarining (Abdurauf Fitrat, Sadridin Ayniy, Fayzulla Xo‘jayev va boshqalar) ijtimoiy-siyosiy hamda pedagogik qarashlari tahlil qilingan. Tadqiqotda jadid bobolarimizning milliy o‘zlikni anglash, Vatan ravnaqi va xalq ma‘rifati yo‘lidagi ilg‘or g‘oyalarining bugungi kun yoshlari dunyoqarashiga ta‘siri o‘rganiladi. Maqolada tarixiy meros va zamonaviy pedagogik texnologiyalar uyg‘unligida yoshlarda vatanparvarlik kompetensiyasini shakllantirishning samarali mexanizmlari, usul va vositalari yoritib berilgan. Xususan, jadidlar asarlaridagi vatanparvarlik motivlaridan foydalangan holda talaba va o‘quvchilarda faol fuqarolik pozitsiyasi hamda daxldorlik hissini rivojlantirish bo‘yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

Kalit so‘zlar: *Buxoro jadidchiligi, vatanparvarlik tarbiyasi, yoshlar ma‘naviyati, pedagogik kompetensiya, milliy o‘zlikni anglash, ma‘rifatparvarlik g‘oyalari, tarixiy xotira, Abdurauf Fitrat, fuqarolik pozitsiyasi, daxldorlik hissi.*

Bugungi kunda Yangi O‘zbekistonni barpo etish jarayonida yoshlarni har tomonlama barkamol, bilimli va vatanparvar etib tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biridir. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta‘kidlaganidek: "*Jadid bobolarimizning g‘oyalari, ularning jasorati va matonati biz uchun haqiqiy ibrat maktabidir*". Ayniqsa, Buxoro jadidchilik harakati namoyandalari o‘z davrida nafaqat maorifni isloh qilish, balki millatni uyg‘otish, ozodlik va Vatan taraqqiyoti uchun kurashishda yuksak jasorat namunalarini ko‘rsatganlar. Ularning merosini o‘rganish yoshlarda zamonaviy vatanparvarlik kompetensiyasini shakllantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

1. Buxoro jadidlarining vatanparvarlik g‘oyalari mohiyati Buxoro amirligi hududidagi jadidchilik harakati o‘ziga xos murakkab sharoitda shakllandi. Abdurauf Fitrat, Sadridin Ayniy, Fayzulla Xo‘jayev, Usmon Xo‘ja kabi ziyolilar xalqni g‘aflat uyqusidan uyg‘otishning yagona yo‘li – bu ilm-ma‘rifat va islohotlar ekanligini chuqur anglagan edilar.

Abdurauf Fitrat o‘z asarlarida Vatanni sevishni shunchaki his-tuyg‘u emas, balki "iymon darajasidagi burch" deb bilgan. Uning "*Vatan sajdagoh kabi muqaddasdir*" degan qarashlari yoshlarga Vatanning har bir qarich tuprog‘ini asrash, uni rivojlantirish uchun shaxsiy mas‘uliyatni his qilishni o‘rgatadi. Jadidlar nazdida vatanparvarlik – quruq so‘z emas, balki

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

amaliy harakat edi. Ular maktablar ochdilar, gazetalar chop etdilar va teatr orqali xalq ongini o'zgartirishga urindilar.

2. Yoshlarda vatanparvarlik kompetensiyasini shakllantirish Zamonaviy pedagogikada "kompetensiya" tushunchasi shaxsning bilimni amaliyotda qo'llay olish qobiliyatini anglatadi. Buxoro jadidlari merosidan foydalanib, yoshlarda quyidagi vatanparvarlik sifatlarini shakllantirish mumkin:

Tarixiy xotira va daxldorlik: Yoshlar bugungi erkinlik va imkoniyatlar jadid bobolarimizning qoni va joni evaziga kelganini anglashi, o'zini shu tarixning davomchisi deb bilishi kerak.

Ilmga intilish – vatanparvarlik belgisi sifatida: Jadidlar "*Najot – ta'limda*" degan shiorni ilgari surgan. Bugungi yoshlarga tushuntirish kerakki, haqiqiy vatanparvarlik – bu yaxshi o'qish, kasb egallash va shu orqali mamlakat rivojiga hissa qo'shishdir.

Faol fuqarolik pozitsiyasi: Buxoro jadidlari jamiyatdagi nohaqliklarga, qoloqlikka befarq bo'lmaganlar. Bu xususiyat yoshlarda ijtimoiy faollikni, jamiyat muammolariga befarq bo'lmaslikni tarbiyalaydi.

3. Ta'lim jarayonida jadidlar merosidan foydalanish usullari Oliy va o'rta maxsus ta'lim tizimida "Tarbiyaviy soatlar", "O'zbekiston tarixi" va adabiyot darslarida Buxoro jadidlarining hayoti va faoliyatini interfaol usullarda o'qitish maqsadga muvofiqdir:

1. "Qiyosiy tahlil" metodi: O'sha davrdagi Buxoro va bugungi O'zbekiston sharoitini taqqoslash orqali mustaqillik ne'matining qadriga yetish.

2. Sahna ko'rinishlari: Fitrat yoki Behbudiy dramalaridan parchalar sahnalashtirish orqali talabalarda empatiya (hisdoshlik) tuyg'usini uyg'otish.

3. Loyihaviy ta'lim: "Agar men jadid bo'lganimda..." mavzusida esselar yozish yoki videoroliklar tayyorlash.

Buxoro jadidchilik harakati namoyandalari o'zlarining qisqa, ammo mazmunli umrlarini millat va Vatan ozodligi yo'lida sarfladilar. Ularning g'oyalari bugungi kun uchun ham dolzarbdir. Yoshlarda vatanparvarlik kompetensiyasini shakllantirishda quruq pand-nasihatdan ko'ra, jadidlarning ibratli hayot yo'li va o'tli so'zlari ancha kuchli ta'sir kuchiga ega.

Bizning vazifamiz – yoshlar qalbida "Uchinchi Renessans" bunyodkorlari ekanliklariga ishonch uyg'otish va bunda jadid bobolarimizni ma'naviy ustoz sifatida tanishtirishdir. Zero, o'z tarixini va buyuk ajdodlarini tanigan avlodgina Vatanni chin yurakdan seva oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O'zbekiston strategiyasi". – Toshkent: "O'zbekiston", 2021.
2. Karimov N. "XX asr o'zbek adabiyoti manzaralari".
3. Abdurauf Fitrat. "Tanlangan asarlar".
4. Qosimov B. "Milliy uyg'onish: jasorat, ma'rifat, fidoyilik".